

Slovenská komisia Dejepisnej olympiády

Celoštátne kolo Dejepisnej olympiády pre ZŠ a 8-ročné gymnáziá

3. ročník, školský rok 2010/2011

Písomný test pre kategóriu D (8. ročník ZŠ a 3. ročník OG)

Poznámka: otázky monotematickej časti sú označené*

1.* Krátko po bitke pri Moháči, v roku 1528, zriadil panovník na našom území novú inštitúciu, najvyšší finančný, hospodársky a správny úrad, ktorý kontroloval príjmy štátu.

- a) Ako sa tento úrad nazýval?
- b) V ktorom meste sídlil?
- c) Na jeho čele stál (vyberte z uvedených možností): *palatín – prefekt – gubernátor – kvestor*.
- d) Podobný úrad vznikol v roku 1539 aj na východnom Slovensku. Ako sa volal a v ktorom meste sídlil?

2.* Z prvej polovice 16. storočia poznáme najstaršiu zachovanú mapu Uhorska. Spomedzi uvedených možností vyberte tú správnu charakteristiku.

- a) Tzv. Lazarovu mapu vydali v roku 1528 v Ingolstadte.
- b) Tzv. Izákovu mapu vydali v roku 1528 v Salzburgu.
- c) Tzv. Lazarovu mapu vydali v roku 1536 v Salzburgu.

3.* Prečítajte si nasledujúci text a odpovedzte na otázky.

Koho za kňaza vysvätime, prísahou zaviažeme, že sa nikdy neožení, ale posvätení kňazi manželky si berú. Ja každý rok synodu držím a kňazi sa tam ustanovia, ale s tým, že radšej opustia kňazstvo ako ženy.

- a) Ktoej cirkvi sa týkali tieto problémy?
- b) V ktorom storočí mala spomínaná cirkev najviac takýchto problémov?

4.* Vysvetlite význam tureckého slova *d'aur*.

5.* Na našom území sa používalo viacero druhov mincí, ktoré sa líšili okrem hodnoty aj drahým kovom, z ktorého boli razené. K uvedeným minciam doplňte správny drahý kov. Ako sa volal panovník Habsburskej ríše, ktorý vydal dukát na obrázku?

- a) groš
- b) dukát
- c) toliar

6.* Matej II. túžil po moci až tak, že sa postavil proti svojmu bratovi a cisárovi v jednej osobe. Ešte predtým však na vlastnú päsť a bez vedomia cisára prijal post miestodržiteľa v jednej západoeurópskej krajine. Napíšte ktorej.

7.* Doplňte nasledujúci text:

AlžbetaA....., známa aj akoB..... pani vošla do dejín ako jedna z najkrvilačnejších žien a ľudí vôbec. Hovorilo sa o nej, že sa kvôli uchovaniu krásy kúpala vC..... Pochádzala z významného šľachtického rodu, jej strýko bol poľským kráľom a medzi rodinných priateľov patrila aj palatín.....D....., ktorý ju dal napokon aj uväzniť.

8.* „Vy hlohovskí richtári a mešťania, hlavatí psi, hodní na ražeň! Kol'ko listov už išlo k vám, aby ste nečakajúc ani dňa ani hodiny zaplatili všetku daň...“ Podobné výhražné listy boli v čase tureckého panstva všednou realitou. Pri výbere daní pomáhala Turkom dôkladné rozčlenenie obsadeného územia podľa tureckej správy.

a) Podľa veľkosti od najmenej po najväčšiu zoradte nasledovné územné jednotky:

Sandžak, Ejálet, Náhija.

b) V ktorom meste na Slovensku bolo sídlo ejáletu?

9.* Peter Časár bol popravený v roku 1632 v Košiciach. Bol to:

- a) zbojnícky kapitán
- b) evanjelický kňaz
- c) vodca sedliackeho povstania

10.* Na jeseň roku 1672 zažila Orava búrlivé časy. Doplňte do odpovedovej časti testu chýbajúce slová.

Oddiel.....A..... na čele s GašparomB..... sa s pomocou miestneho obyvateľstva zmocnilC..... hradu. Po niekoľkých týždňoch vodcu povstania spolu s richtármi zD..... aE..... stolice surovým spôsobom popravili.

11.* K autorom priradiť správne dielo a ku každému z nich uviesť aj storočie, v ktorom bolo vydané.

A) Samuel Timon	a) O svetskej vrchnosti
B) Matej Bel	b) Hungaria
C) Mikuláš Oláh	c) Sors Pilarikiana
D) Martin Rakovský	d) Obraz dávneho Uhorska
E) Štefan Pilárik	e) Historicko-geografické vedomosti o novom Uhorsku

12.* Napíšte, v ako príbuzenskom vzťahu boli nasledovné dvojice panovníkov habsburskej monarchie.

- a) Jozef I. a Karol III. (VI.)
- b) Jozef II. a Leopold II.
- c) Leopold I. a Jozef I.
- d) Karol III. (VI.) a Mária Terézia

13.* Mária Terézia uskutočnila viacero významných reforiem vo viacerých oblastiach života. K latinským názvom priradiť správnu oblasť, ktorej sa týkali.

A) Constitutio Criminalis Theresiana	a) školská reforma
B) Generale normativum de re sanitatis	b) trestný poriadok
C) Ratio educationis	c) vojenský poriadok
D) Regulamentum militare	d) reforma zdravotníctva

14.* Priradiť k uvedeným odborným školám mesto, kde sídlili v 18. storočí.

Banská Štavnica, Sarvaš, Senec, Smolník

Banícka akadémia
Banícko-hutnícko-skúšobnícko-meračská škola
Collegium oeconomicum
Hospodársko-priemyslový inštitút

15.* Jozef II. sa snažil zjednotiť svoju ríšu aj v jazykovej oblasti.

- a) Ktorý jazyk presadzoval ako zjednocujúci úradný jazyk?
- b) Ktorý jazyk sa v tejto dobe používal v Uhorsku ako úradný?

16. V nasledujúcom úryvku z knihy „Křivský a kol.: Vek starý a nový“ doplňte správne vynechané mená a slová, ktoré patria do úplného textu.

Jean Baptiste1..... (1619-1683) pochádzal z rodiny rouenských obchodníkov so súknom. Inteligentný a pracovitý mladík vstúpil do kráľovských služieb a na dlhý čas sa stal hlavným spolupracovníkom kráľa2..... . V roku 1655 sa stal generálnym kontrolórom financií. Jeho hlavným cieľom bolo pokojne rozvíjať materiálne zdroje štátu. Preto musel urobiť poriadok vo financiách, zabrániť odlevu3..... kovov z krajiny. Všade presadzoval úsporné opatrenia a dospel k modernej zásade, k plánovaniu štátneho rozpočtu. Zakladal štátne4..... na výrobu luxusného tovaru, napr. gobelínov, zrkadiel a mydla, súkromným podnikateľom poskytoval5..... úľavy. Aby zvýhodnil domáce výrobky, určil vysoké6..... na cudzí tovar. Hľadal aj nové odbytové obchodu a prispel k rozširovaniu7..... v zámorí, napr. v Senegale, v Kanade a v Karibiku.

17. Počas 18. storočia sa v Európe odohralo viacero vojnových konfliktov. Uvedené vojny zorad'te v správnom poradí podľa tohto, v ktorom roku sa začali. Ktorá z nich sa najmenej týkala Habsburgovcov?

- 1) Vojna o španielske dedičstvo,
- 2) Vojna Márie Terézie o habsburské dedičstvo,
- 3) Severná vojna

18. Voltaire, Montesquieu a Rousseau boli najvýznamnejšími predstaviteľmi myšlienkového hnutia, ktoré sa objavilo vo Francúzsku.

- a) Ako sa toto hnutie nazývalo?
- b) Aký postoj mali jeho predstavitelia k feudalizmu a svetskej moci cirkvi?

19. V 18. storočí početné obyvateľstvo predovšetkým zo severoslovenských stolíc odišlo na „Dolnú zem“. Aj v súčasnosti sú na území štátov juhovýchodne od Slovenska obce so slovenským osídlením, v ktorých si potomkovia vyst'ahovaných Slovákov zachovali pôvodný jazyk, kultúru a zvyky predkov. Vytvorte správne dvojice spojením obce so slovenským obyvateľstvom a štátom, kde sa obec nachádza.

A) Chorvátsko	a) Nadlak
B) Srbsko	b) Békešská Čaba
C) Maďarsko	c) Ilok
D) Rumunsko	d) Báčsky Petrovec

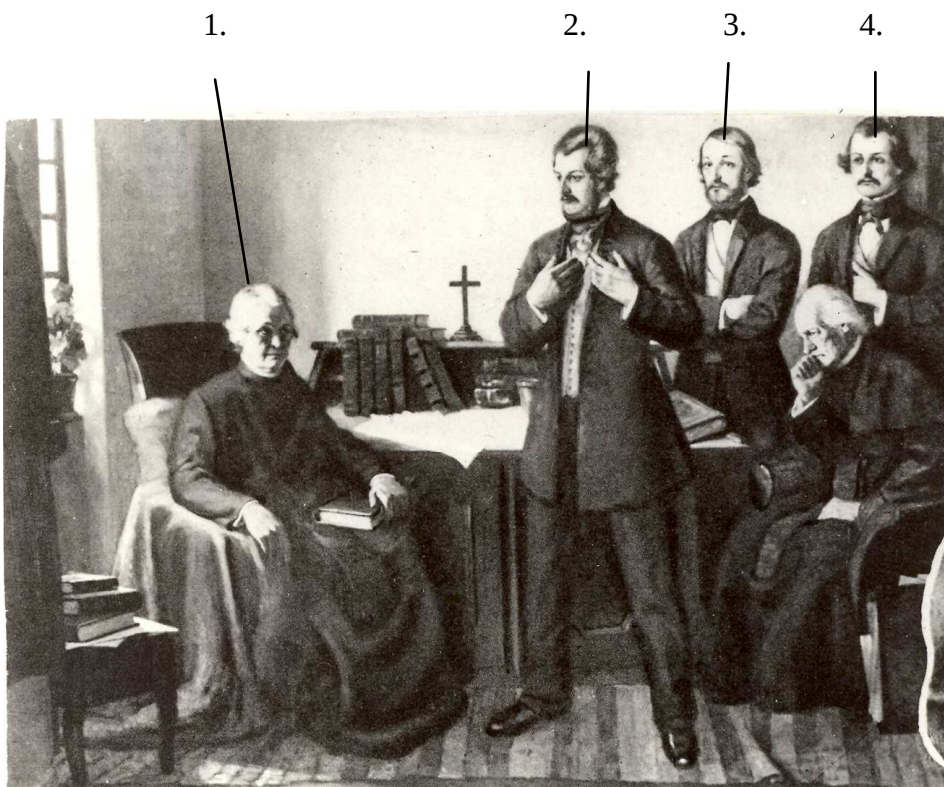
20. Prečítajte si nasledovný úryvok z historického dokumentu z roku 1794 a odpovedzte na otázky.

Pretože pod menom uhorského národa treba rozumieť všetok ľud, ktorý obýva provincie patriace Uhorsku a ktorý vytvára rozličné národy, má si každý národ vytvoriť vlastnú provinciu, má mať osobitnú politickú ústavu a s ostatnými národmi má byť spojený naj dôvernejšou zmluvou. To jest - Uhorská republika musí byť federatívna.

- a) K akému hnutiu patril autor textu?
- b) Aký vzťah má autor k absolutistickej monarchii?
- c) Podarilo sa uskutočniť načrtnutý plán?

21. Na nasledujúcom obrázku je známa scéna z dejín slovenského národného obrodzenia. Prezrite si ho a odpovedzte na nasledujúce otázky.

- a) V ktorej obci sa uskutočnilo stretnutie zachytené na obrázku?
- b) K označeným osobám na obrázku priradiť **celé mená**:
- c) Aký bol cieľ stretnutia?
- d) V ktorom roku sa uskutočnilo toto stretnutie?

22. V roku 1867 sa rakúska monarchia rozdelila na dve časti a premenovala sa na Rakúsko-Uhorsko.

a) V odpovedovej časti testu rozdeľte oblasti podľa toho, či boli spoločné alebo pri nich mali obe časti samostatnosť v rozhodovaní.

financie, školstvo, kultúra, armáda, zahraničná politika, štátna banka, zdravotníctvo, cirkevná politika, sociálna politika

b) Tieto zásadné zmeny prišli po prehratej vojne. S ktorým štátom habsburská monarchia prehrala túto vojnu?

c) Toto rozdelenie nazývame aj rakúsko-uhorské

d) Akým cudzím slovom nazývame politický systém Rakúska-Uhorska?

23. Na nasledujúcej karikatúre je zachytená situácia, ktorá vystihuje zjednotenie jednej európskej krajiny. Prezrite si ju a odpovedzte na nasledujúce otázky.

a) Kľúčiacou postavou je revolucionár, ktorý úspešne viedol dobrovoľníkov za zjednotenie krajiny. Jeho meno je...

b) Stojacou postavou je prvý panovník zjednotenej krajiny, volá sa

c) Z akého dôvodu je čižma na karikatúre symbolom zjednotenej krajiny?

d) Zjednotenie krajiny zavŕšilo pripojenie veľkého mesta, ktorého?

24. Významný slovakofil Josef Rotnágel je spojený so spolkom podporujúcim česko-slovenskú spoluprácu.

a) Ako sa tento spolok volal?

b) Uveďte názov kúpeľného mestečka na Morave, kde sa konali pravidelné stretnutia predstaviteľov oboch národov

25. „*Za Boha život, za národ slobodu*“. Týmto heslom bol známy slovenský politik a kňaz činný na začiatku 20. storočia. Odpovedzte na nasledujúce otázky.

- a) Ako sa volal?
- b) Išlo o katolíckeho kňaza?
- c) Svoje politické aktivity doviedol až ku založeniu politickej strany. Ako sa nazývala táto strana?
- d) S jeho menom sú spojené tragické udalosti v roku 1907 v jednej z liptovských dedín. Uveďte názov tejto obce.

26. Významní politici slovenskej politickej scény sa snažili na začiatku 20. storočia osloviť jednotlivé sociálne vrstvy spoločnosti. Vytvorte správne dvojice.

1) Emanuel Lehocký	A) inteligenciu orientovanú na Čechov
2) Milan Hodža	B) robotníctvo
3 Vavro Šrobár	C) roľníctvo